

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันว่า บุคคลที่จะสามารถเป็นกำลังสำคัญและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชุมชนและประเทศชาตินั้นควรจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ซึ่งได้กล่าวไว้ในแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติฉบับที่ 4¹ (พ.ศ. 2520-2524) ด้วยเช่นกัน การที่จะทำให้การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติดำเนินไปจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้นั้นโรงพยาบาลย่อมเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งตามคำจำกัดความในพจนานุกรมของดอร์แลนด² (Dorland) กล่าวไว้ว่า "โรงพยาบาลเป็นสถาบันที่ได้มีการจัดเตรียมอาคารสถานที่ บุคลากรและอุปกรณ์ต่าง ๆ เอาไว้เพื่อการบริการในด้านการป้องกัน การวินิจฉัยและการรักษาโรคแก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป" นอกจากนี้โรงพยาบาลยังเป็นที่รวมของบุคลากรในที่มีสุขภาพดีซึ่งจะร่วมมือประสานงานกันในการให้บริการแก่ผู้มารับบริการ โรงพยาบาลใหญ่ ๆ จึงย่อมจะมีประชาชนผู้เจ็บป่วยเข้ารับการรักษาพยาบาลมากด้วยเหตุผลที่มีแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ที่ทรงคุณวุฒิประจำอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งยังให้บริการโดยใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยเป็นการสนองความต้องการของบุคคลที่ป่วยเจ็บได้อย่างดียิ่ง

¹ กระทรวงสาธารณสุข, กองแผนงานสาธารณสุข, นโยบายและแนวทางการพัฒนาสาธารณสุขของรัฐในแผนพัฒนาฉบับที่ 4 (2520-2524), เอกสารหมายเลข ส. G.H.P/4/ร.67/ข.93 (พระนกร, 2518), หน้า 1-7.

² William Alexander Newman Dorland, Dorland's Illustrated Medical Dictionary (Philadelphia: W.B. Saunder Company, 1974), p.725.

สำหรับโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย (University Hospital) ในประเทศไทย นั้นนับว่าเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่สามารถจะให้บริการด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค และบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั่วไปได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังเป็นสถาบันที่จะต้องให้การศึกษาแก่บุคลากรทางการแพทย์และอนามัย รวมทั้งการค้นคว้าวิจัยอีกด้วย ตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่โดยสังเขปดังนี้³

1. คำเนิการศึกษาอบรมในหลักสูตร แพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล กายภาพบำบัด พนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ และวิชาภาพการแพทย์

2. คำเนิการวิจัยค้นคว้าทางการแพทย์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์สาขาต่าง ๆ

3. คำเนิกิจการโรงพยาบาล โดยให้บริการสำหรับประชาชนทั่วไปในด้าน การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค และบริการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

ในการบริหารงานของโรงพยาบาลนั้นจะแบ่งแยกงานออกเป็นเป็นแผนก (Departments) ต่าง ๆ ตามชนิดของผู้ป่วยและโรค นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสนับสนุน (supporting services) อีกร เช่นแผนกโภชนาการ แผนกเภสัชกรรม แผนกซักฟอก เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่ช่วยให้การดำเนินงานของโรงพยาบาลเป็นไปอย่างสมบูรณ์ทั้งสิ้น

แผนกพยาบาลหรือแผนกบริการพยาบาล (Nursing Service or Nursing Department) นับว่าเป็นองค์การที่มีความสำคัญมากและมีจำนวนเจ้าหน้าที่สูงสุดในโรงพยาบาลโดยทั่วไป โดยมีบุคลากรพยาบาลประมาณ 70% ของเจ้าหน้าที่ทั้งหมดใน

³ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, มหาวิทยาลัยมหิดล, แถลงการณ์การศึกษา 2516-2517 (พระนคร: โรงพิมพ์ รศพ., 2516), หน้า 49 และหน้า 349.

โรงพยาบาล⁴ ทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการจัดระบบงานของพยาบาลทั้งหมด และมีการติดต่อกับบุคลากรและแผนกอื่น ๆ เช่น แพทย์ เภสัชกร โภชนากร และสังคมสงเคราะห์ด้วย เพื่อให้ให้การบริการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง⁵ ซึ่งสมิธ⁶ (Smith) กล่าวว่า 'แผนกพยาบาลไม่เพียงแต่เป็นแผนกที่ใหญ่ที่สุดในโรงพยาบาลเท่านั้น แต่ยังเป็นแผนกที่มีความซับซ้อนของบุคลากรหลายระดับซึ่งพยาบาลที่อยู่ในระดับผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่สั่งการ แนะนำ และนิเทศงานแก่บุคลากรระดับรอง ๆ ลงมาเกี่ยวกับบริการของแผนกพยาบาลนั้น อเล็กซานเดอร์⁷ (Alexander) ได้กล่าวไว้ว่า 'บริการพยาบาลเป็นบริการที่สำคัญยิ่งของบริการด้านสุขภาพอนามัยทั้งในและนอกโรงพยาบาล คุณภาพของการพยาบาลและการให้บริการต่าง ๆ จะสำเร็จลงได้ก็ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือของพยาบาลทุกระดับ ซึ่งจะช่วยให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพของการพยาบาลผู้ป่วยที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

บุคลากรในแผนกพยาบาลนั้นมีอยู่หลายประเภท ได้แก่ หัวหน้าพยาบาล ผู้ช่วยหัวหน้าพยาบาล ผู้ตรวจการพยาบาลหรือพยาบาลนิเทศ หัวหน้าเตียงหรือหัวหน้าหอผู้ป่วย

⁴ พวงรัตน์ บุญญาบุรุษย์, "องค์การพยาบาล," วารสารพยาบาล, 24 (กรกฎาคม, 2518), หน้า 252.

⁵ Marie DiVincenti, Administering Nursing Service (Boston: Little Brown and Company, 1972), p. 12.

⁶ Eleanor F. Smith, "Nursing Service Administration is Nursing too," Nursing Outlook, 16(September, 1968), p. 19.

⁷ Edythe L. Alexander, Nursing Administration in the Hospital Health Care System (Saint Louis: The C.V. Mosby Company, 1972), p. 68.

พยาบาลประจำการ ผู้ช่วยพยาบาลและพนักงานผู้ช่วย เป็นต้น ซึ่งต่างก็มีบทบาทและหน้าที่ของตนตามความสามารถและขอบเขตความรับผิดชอบ สำหรับพยาบาลที่อยู่ในระดับผู้บริหารนั้น โดยทั่วไปมักจะได้แก่หัวหน้าพยาบาล ผู้ตรวจการพยาบาลหรือพยาบาลนิเทศ และหัวหน้าตึกหรือหัวหน้าหอผู้ป่วย ซึ่งส่วนใหญ่หน้าที่และลักษณะงานจะคล้ายคลึงกัน ต่างกันที่ขอบเขตของความรับผิดชอบในด้านการพยาบาล ซึ่งหัวหน้าพยาบาลจะรับผิดชอบงานทั้งหมดในแผนกบริการพยาบาล ส่วนพยาบาลนิเทศรับผิดชอบภายในแผนกย่อย (clinical area) และหัวหน้าตึกจะรับผิดชอบภายในหอผู้ป่วย (ward or unit) ตัวอย่างเช่น

1. การตรวจเยี่ยม (Rounds) ผู้ป่วย หัวหน้าตึกจะตรวจเยี่ยมพร้อมกับเจ้าหน้าที่พยาบาลหรือพร้อมกับแพทย์ไม่น้อยกว่าวันละหนึ่งครั้ง และสำหรับผู้ป่วยหนักวันละ 2 ครั้ง ส่วนพยาบาลนิเทศจะตรวจเยี่ยมแต่ละหอผู้ป่วยประมาณวันละ 1 ครั้ง แต่ต้องตรวจเยี่ยมทุกหอผู้ป่วยในความรับผิดชอบของตน และสำหรับหัวหน้าแผนกพยาบาลนั้นจะตรวจเยี่ยมผู้ป่วยทั้งหมดในโรงพยาบาลส่วนมากประมาณสัปดาห์ละครั้ง

2. การบริหารบุคลากร หัวหน้าตึกจะรับผิดชอบการบริหารและการนิเทศงานแก่เจ้าหน้าที่เฉพาะในหอผู้ป่วยของตน เช่น การจัดการวางแผนการปฏิบัติงาน (scheduling) การปฐมนิเทศและการสอน แนะนำการปฏิบัติงานแก่ผู้เข้าปฏิบัติงานใหม่ การมอบหมายงานการดูแลผู้ป่วย เป็นต้น ส่วนพยาบาลนิเทศจะรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่พยาบาลให้พอเพียงและเหมาะสมกับจำนวนผู้ป่วยในแผนกของตน เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่หัวหน้าตึกและบุคลากรอื่น ๆ ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการนิเทศงานด้วย และสำหรับหัวหน้าแผนกพยาบาลนั้น จะรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรทุกประเภทในแผนกพยาบาล รวมทั้งการจัดอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่พยาบาลทั้งโรงพยาบาล การรับบรรจุ แต่งตั้ง เจ้าหน้าที่พยาบาลในตำแหน่งต่าง ๆ เป็นต้น

การบริหารงานขององค์การพยาบาลนั้น พยาบาลหัวหน้าตึกหรือหัวหน้าหอผู้ป่วยนับว่าเป็นผู้บริหารระดับต้นซึ่งมีบทบาทและหน้าที่อันสำคัญยิ่งในบริการพยาบาล เพราะกิจกรรมการพยาบาลส่วนใหญ่จะดำเนินอยู่ในหอผู้ป่วย ทำให้ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปคาด

หมายความว่าหัวหน้าศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความสามารถและทักษะทั้งในด้านการให้การพยาบาล โดยตรงต่อผู้ป่วย การบริหารงานในหอผู้ป่วย การนิเทศงานบุคลากรระดับรองลงมา รวมทั้งการประสานงานกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกหอผู้ป่วยให้ดำเนินไปด้วยดี นอกจากนั้นในสถาบันที่มีโรงเรียนแพทย์และโรงเรียนพยาบาล เช่นโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐนั้น หัวหน้าศึกษายังต้องมีหน้าที่ร่วมมือในด้านการให้บริการการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยอีกด้วย จึงเห็นได้ว่า ขอบเขตของกิจกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าศึกษานั้นกว้างขวางมาก จนทำให้แม้แต่หัวหน้าศึกษาเองก็มิได้มีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างถ่องแท้ แม้ว่าในบางองค์การจะได้มีการจัดทำกรพรรณนางาน (job description) สำหรับหัวหน้าศึกษาไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นได้จากหลายสาเหตุ เช่น หัวหน้าศึกษามิได้รับการปฐมนิเทศและเตรียมตัวเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนี้ทำให้ต้องปฏิบัติงานไปอย่างลองผิดลองถูก หรืออาจเป็นเพราะลักษณะและข้อจำกัดภายในแต่ละองค์การทำให้หัวหน้าศึกษาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่หัวหน้าศึกษาขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่ง สมิธ⁸ (Smith) กล่าวว่า พยาบาลหัวหน้าศึกษานั้นจำเป็นต้องมีทักษะในด้านการบริหารงานพอ ๆ กับความสามารถในด้านการพยาบาล ส่วน ครีเกิล⁹ (Kriegel) กล่าวว่า ในวงการพยาบาลนั้นหัวหน้าศึกษามักถูกละเลยทั้ง ๆ ที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดให้มีการบริการพยาบาลตลอด 24 ชั่วโมง แต่ก็มีได้มีการยอมรับ (recognition) และมีการฝึกฝนงาน (training)

⁸Kathryn M. Smith, "Discrepancies in the Role-Specific Values of Head Nurses and Nursing Educator," Nursing Research, 14 (September, 1965), p. 196.

⁹Julia Kriegel, The Head Nurse Thoughts and Decisions (New York: The Macmillan Company, 1968), preface.

มากเท่าที่ควร รวมทั้งมิได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมด้วย และสมิธ¹⁰ (Smith) มีความคิดเห็นตรงกันว่า หัวหน้าตึกเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารและนิเทศการพยาบาลโดยแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีทักษะทั้งในด้านการบริหารงานและการพยาบาลโดยตรง ซึ่งการบริหารงานนั้นก็นับว่าเป็นกิจกรรมการพยาบาลอย่างหนึ่งที่สำคัญยิ่ง เช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้ที่มาทำหน้าที่บริหารจึงควรได้รับการเตรียมและมีความรู้ในด้านการบริหารงานพอสมควร จึงจะสามารถดำเนินงานและรับผิดชอบกิจกรรมการพยาบาลได้ด้วยดี

จากการศึกษาของชไวเออร์และการ์เคลลา¹¹ (Schwier and Gardella) ที่โรงพยาบาลโรดไอแลนด์ (Rhode Island) ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1968 นั้น ได้มีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพยาบาลในระดับบริหาร โดยใช้แบบสอบถามถามผู้ตรวจการพยาบาลหรือพยาบาลนิเทศและหัวหน้าตึก ในส่วนที่เกี่ยวกับหัวหน้าตึกพบว่า หัวหน้าตึกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณเองอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบมาก แกะขาดอำนาจและการเตรียมตัวที่ดีสำหรับตำแหน่ง ทั้งยังต้องรับคำสั่งจากหลายฝ่ายและไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการคิดทบทวนหรือให้การพยาบาลผู้ป่วยโดยตรง ดังนั้น บาร์เรตต์¹² (Barrette) จึงได้แนะนำไว้ว่า หัวหน้าตึกที่จะสามารถเป็นผู้นำในการดำเนินตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การพยาบาลเพื่อให้

¹⁰ Eleanor F. Smith, loc. cit.

¹¹ Mildred E. Schwier and Frances A. Gardella, "Identifying the Need for Change in Nursing Service," Nursing Outlook, 18 (April, 1970), p. 58.

¹² Jean Barrette, Barbara A. Gessner and Charlene Phelps, The Head Nurse : Her Leadership Role (New York: Appleton-Century-Crofts, 1975), p. 78.

บรรลุป่าหมายและสามารถบำรุงขวัญของผู้ไต่บั้งคับบัญชาได้คั้นั้น ควรจะได้รับการเตรียมตัวด้านความรู้และประสบการณ์อย่างเพียงพอด้วย

ปัจจุบันในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงในบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าตึกโดยการเพิ่มบุคลากรให้มาทำหน้าที่ด้านธุรการที่ไม่เกี่ยวกับคนไข้โดยตรง เรียกว่าผู้จัดการหอผู้ป่วย (unit manager) ซึ่งมีหน้าที่ดูแลควบคุมเสมียน (ward clerk) ในการปฏิบัติงานด้านนี้ด้วย แต่สำหรับในประเทศไทยเรายังไม่ได้นำระบบนี้มาใช้อย่างกว้างขวาง หัวหน้าตึกในปัจจุบันจึงต้องทำหน้าที่หนักไปในด้านการบริหารและงานธุรการที่ไม่เกี่ยวกับการพยาบาลคนไข้โดยตรงเสียเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับการแต่งตั้งผู้ที่จะดำรงตำแหน่งหัวหน้าตึกนั้นโดยทั่วไปมักพิจารณาจากความรู้ในวิชาที่เรียนในหน่วยงานนั้น ๆ โดยมีได้มีการเตรียมตัวเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และมีได้มีหลักเกณฑ์แน่นอนในการพิจารณาแต่งตั้ง เมื่อแต่งตั้งแล้วก็ยากที่จะเพิกถอนตำแหน่งหรือลดตำแหน่งได้ถ้าหากมิได้กระทำความผิดร้ายแรงจริง ๆ แม้ว่าผู้นั้นจะปฏิบัติงานบกพร่อง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้บริหารระดับสูง และอาจทำให้ผู้ไต่บั้งคับบัญชาขาดขวัญและกำลังใจที่ดีอีกด้วย

ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าตึกได้มองเห็นความสำคัญของพยาบาลหัวหน้าตึกในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ว่ามีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบกว้างขวางดังได้กล่าวมาแล้ว จึงต้องการจะศึกษาดังบทบาทและหน้าที่ของพยาบาลหัวหน้าตึกในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารงานในหอผู้ป่วย การนิเทศงาน การบริการด้านการศึกษา และการให้บริการพยาบาลผู้ป่วยโดยตรง โดยทำการศึกษาความคิดเห็นจากผู้อยู่ในตำแหน่ง คือพยาบาลหัวหน้าตึกเอง และผู้ไต่บั้งคับบัญชาของหัวหน้าตึก คือพยาบาลประจำการ เพื่อที่จะได้ทราบว่าหัวหน้าตึกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในด้านไหนอย่างไร และพยาบาลประจำการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าตึกอย่างไร การวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์โดยที่จะช่วยให้หัวหน้าตึกได้ตระหนักและมองเห็นภาพพจน์ในการทำงานของตนเอง และผู้บริหารการพยาบาลระดับสูงก็จะได้นำเอาข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้ไปประกอบเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาสถานะ

คุณสมบัติของหัวหน้าศึกษาในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนี้ในอนาคต นอกจากนี้ผลการวิจัย จะช่วยในการพัฒนาบุคลากรด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าศึกษาและพยาบาล ประจำการในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าศึกษา ในด้านการพยาบาล ด้านการบริหารและนิเทศงาน ด้านการศึกษา โดยจำแนกกลุ่ม ตัวอย่างในแต่ละลักษณะคือ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา และโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน

ปัญหา

1. ความคิดเห็นของหัวหน้าศึกษาและพยาบาลประจำการ ในโรงพยาบาลสังกัด มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีต่อลักษณะงาน พยาบาลหัวหน้าศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
2. พยาบาลหัวหน้าศึกษาที่มีความแตกต่างกันในด้าน อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงาน พยาบาล หัวหน้าศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
3. พยาบาลประจำการที่มีความแตกต่างกันในด้าน อายุ ประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา และโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงาน พยาบาลหัวหน้าศึกษา แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความคิดเห็นของหัวหน้าศึกษาและพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลสังกัด มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าศึกษาโดยส่วนรวมแตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นของหัวหน้าศึกษาและพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าศึกษาค้นต่าง ๆ

- 2.1 ความคิดเห็นของหัวหน้าตึกและพยาบาลประจำการที่มีต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึก ด้านการพยาบาลแตกต่างกัน
- 2.2 ความคิดเห็นของหัวหน้าตึกและพยาบาลประจำการที่มีต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึก ด้านการบริหารและนิเทศงานแตกต่างกัน
- 2.3 ความคิดเห็นของหัวหน้าตึกและพยาบาลประจำการที่มีต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึก ด้านการศึกษาแตกต่างกัน
3. ความคิดเห็นของหัวหน้าตึกและพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลแต่ละแห่งที่มีต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกแต่ละด้านแตกต่างกัน
4. หัวหน้าตึกในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกแต่ละด้านแตกต่างกัน
5. พยาบาลประจำการในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกแต่ละด้านแตกต่างกัน
6. หัวหน้าตึกทั้งหมดและแต่ละสถาบันที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกในแต่ละด้านแตกต่างกัน
7. หัวหน้าตึกทั้งหมดและแต่ละสถาบันที่มีจำนวนปีของประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าตึกแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกในแต่ละด้านแตกต่างกัน
8. หัวหน้าตึกทั้งหมดและแต่ละสถาบันที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกในแต่ละด้านแตกต่างกัน
9. พยาบาลประจำการทั้งหมดและแต่ละสถาบันที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกในแต่ละด้านแตกต่างกัน
10. พยาบาลประจำการทั้งหมดและแต่ละสถาบันที่มีจำนวนปีของประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกในแต่ละด้านแตกต่างกัน
11. พยาบาลประจำการทั้งหมดและแต่ละสถาบันที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อลักษณะงานพยาบาลหัวหน้าตึกในแต่ละด้านแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ มุ่งวิจัยเฉพาะในโรงพยาบาลที่สังกัดในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐเท่านั้น ซึ่งมี 3 แห่งคือ โรงพยาบาลรามาธิบดี โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลนครเชียงใหม่ โดยมุ่งวิจัยเฉพาะบทบาทของพยาบาลหัวหน้ากึ่งในด้านการพยาบาลโดยตรงของผู้ป่วย การบริหารและนิเทศงานพยาบาล และด้านการศึกษา ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพยาบาลหัวหน้ากึ่งและพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานอยู่ในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลที่มีผู้ป่วยประจำอยู่ตลอดปีสิบสี่ชั่วโมงเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองนี้ ครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่หัวหน้ากึ่งปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันด้านต่าง ๆ คือ การให้การพยาบาล การบริหารการพยาบาล การนิเทศงาน และการบริการด้านการศึกษา
2. แบบสอบถามซึ่งได้หาความตรงและความเที่ยงแล้วนี้ สามารถวัดความคิดเห็นของหัวหน้ากึ่งและพยาบาลประจำการได้อย่างถูกต้อง

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ใช้เครื่องมือเพียงอย่างเดียว คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง โดยได้หาความตรงและความเที่ยงแล้ว มิได้ใช้เครื่องมืออื่น ๆ ช่วย เช่น การสังเกตโดยตรง (direct observation) หรือการสัมภาษณ์. เนื่องจากผู้วิจัยมีเวลาในการทำจำกัด ดังนั้นอาจทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่สมบูรณ์เต็มที่

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ได้ทราบถึงความคิดเห็นของหัวหน้ากึ่งและพยาบาลประจำการที่มีต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้ากึ่ง

2. เพื่อให้หัวหน้าศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติงานและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง

3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงพยาบาลหรือผู้บริหารแผนกพยาบาลนำผลจากการวิจัยนี้ไปปรับปรุงการบริหารงานและการพัฒนาบุคลากร

4. เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจจะศึกษาวิจัยต่อไป

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทั้งในหน้าที่การงานโดยตรง และหน้าที่ซึ่งมุ่งหวังว่าควรจะทำในการปฏิบัติงานของพยาบาลหัวหน้าศึกษา

โรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ หมายถึง โรงพยาบาลที่สังกัดอยู่ในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งมีอยู่ 3 แห่ง คือ โรงพยาบาลรามาธิบดี โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลนครเชียงใหม่

พยาบาลหัวหน้าศึกษา หมายถึง ผู้บริหารระดับสูงในหอผู้ป่วย มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลควบคุมประสานงานกิจกรรมการพยาบาล การบริหารบุคลากร และการให้บริการค่านการศึกษาวินิจฉัยแก่เจ้าหน้าที่พยาบาลและบุคลากรอื่น ๆ ในทีมสุขภาพ มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ประกาศนียบัตรพยาบาลขึ้นไป และมีใบประกอบโรคศิลป์

พยาบาลประจำการ หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษายามาบาลเบื้องต้นตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรขึ้นไปและมีใบประกอบโรคศิลป์ ซึ่งยกเว้นหัวหน้าพยาบาล พยาบาลนิเทศ หัวหน้าศึกษาและครูพยาบาล และพยาบาลที่ทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจากงานพยาบาล พยาบาลประจำการทำหน้าที่ให้บริการการพยาบาลแก่ผู้ป่วยโดยตรงภายในหอผู้ป่วยต่าง ๆ ของโรงพยาบาล

การบริการพยาบาล หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการให้บริการผู้ป่วยหรือประชาชน โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศิลปะมาประยุกต์ใช้ เช่น การวางแผนการพยาบาลสำหรับผู้ป่วย การดูแลให้ผู้ป่วยได้รับความสุขสบาย การป้องกันโรค การให้คำแนะนำเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย เป็นต้น

ลักษณะงานของพยาบาลหัวหน้าตึก หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่หัวหน้าตึกปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ดังนี้

1. ด้านการพยาบาล (Nursing Care) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้บริการพยาบาลด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชนโดยตรง รวมทั้งการป้องกันโรคและการฟื้นฟูสุขภาพ
2. ด้านการบริหารและนิเทศงาน (Nursing Administration and Supervision) หมายถึง กิจกรรมในด้านการบริหารหรือผู้ช่วยการบริหารบุคลากรภายใต้การบังคับบัญชา เป็นที่ปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการให้การพยาบาล และการประสานงานกิจกรรมทั้งภายในภายนอกหอผู้ป่วย เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับบริการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านการศึกษา (Nursing Education) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลด้านต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่พยาบาล นักศึกษาพยาบาล ซึ่งรวมถึงการวิจัยค้นคว้าทางการแพทย์และการพยาบาล